

Redaktor odpowiedzialny... Dziennik Poznański... Listy do redakcji...

DZIENNIK POZNAŃSKI.

Przedpłata kwartalna... Przepłata i ogłoszenia... Rękopisma...

AGENTURY DZIENNIKA POZNAŃSKIEGO:

W Wroclawiu: Kary & Frzeddecki... W Lwowie: T. Kochanski... W Pradze: Dr. Kosch...

POZNAŃ, 19 stycznia.

Artykuł Czasu, zamieszczony poniżej, a rozbięrający znaczenie adresu Deaka i doniosłość opozycji centralistów wiedeńskich...

W kwestyi wschodniej tę tylko możemy zapisać dziś nowość, że na okólnik Aali paszy — którego najważniejszym ustępem jest oświadczenie, iż Wysoka Porta gotowa jest własnymi siłami stłumić zamieszki i zapobiedz agitacyjnemu...

Również i na Północy odzwaja się w prasie pruskiej coraz wyraźniej głosy za powiększeniem potęgi panującej w Berlinie i Bukareszcie...

Moskwa dławiąc Polskę, nie zapomina przecież na chwilę o przekazaniu jej przez Piotra W. zadaniu na Wschodzie...

W izbie poselskiej belgijskiej toczą się obecnie rozprawy nad zniesieniem kary śmierci...

Wspomnienia moje

przez

Andrzeja Edwarda Koźmiana.

(Ciąg dalszy. Zobacz nra 254, 255, 259, 260, 261, 263, 264, 271, 272, 276, 277, 278, 289, 290 i 292 z r. 1866. Z roku 1867 nra 5, 8, 12 15 i 16.)

Najmłodsza córka mojej ciotki Zofia w czternasty rok życia zaledwie wtenczas wchodziła, regularnością rysów greckich zapowiadała w bliskiej przyszłości znakomitą piękność...

Krótki był mój ten pierwszy pobyt w Włocławku, gdyż wróciwszy do Warszawy, wyjechałem przed ukończeniem ówchmiesięcznych wakacji do Zamościa do stryja mego...

Interpelacja posła Mieczysława Waligórskiego, której brzmienie dosłowne podajemy poniżej, przyjdzie pod rozprawę izby berlińskiej w poniedziałek i zostanie prawdopodobnie znaczną większością głosów przyjętą...

Interpelacja posła Waligórskiego.

Interpelacja posła M. Waligórskiego brzmi w dosłownym przekładzie jak następuje: Pozwalam sobie zająć rząd Jego Królewskiej Mości:

Czy i jakie poczynił kroki lub poczynił zamysła, aby osiągnąć od rosyjskiego rządu urządzenie stosunków granicznych z Królestwem Polskim i Cesarstwem Rosyjskim, odpowiedniej istniejącym zobowiązaniu międzynarodowemu...

Za powody podaję poszczególnie:

- 1) Ukaz z 30 listopada (12 grudnia) 1865, który, o ile wiadomo, bez poprzedniego porozumienia się z rządem pruskim, zmniejszył w sposób dla handlu bardzo dotkliwy liczbę celnych urzędów granicznych rosyjsko-polskich... 2) Pobór cła od flisów, żeglujących po rzekach w Królestwie Polskim...

Berlin, dnia 18 stycznia 1867. Waligórski.

Popierają: Dr. Libelt, Wegner, Zychliński, Kantak, Motyl, Szturzyński, Łęcki, Łubicki, Pilaski, Maranski, Twosten, Dr. Bunsen, Roepell, Dr. Becker, Coupierre, Weese, Deutz, Reinhardt, Lasowitz, Cornely, Dr. Hammaecker, Michaelis, Overweg, Frenzel, Hennig, Dr. Bender, Lucas, Lesse, Reichenham, Krieger, Roemer, Hoffmann, Berger (Solingen), Dahmann, André, Olbertz, Grabow, Carlowitz, Dr. Hummel, Fühling, Nitschke, Alnoech, Seubert, Kropp, Frech, Sachse, Jüngken, Schmitz, Thomsen, Meulenbergh, Sello, Haverbeck, Krieger (Goldapp), Dr. Beitzke, Senff, Boeck, Jung, Haebler, Schmidt (Randow), Frammer, Rohden, Zumühlen, Ks. Michelis, Näcker, Larz, Lorenz, El-

a w towarzystwie jego umysł mój z bogactwem się wiodł, a dusza zasilana się łagodnymi radami i zdrową nauką. Wróciwszy do Warszawy zastaliśmy ją zasmuconą śmiercią generała Mokronowskiego...

Generał Mokronowski, szlachetny obrońca niepodległości polskiej, mąż szczonego poświęcenia zakończył życie dnia 19 października, a więc w ósmą rocznicę zgonu swego towarzysza broni i przyjaciela księcia Józefa Poniatowskiego...

Wiedomości urzędowe. Dotychczasowego sędziego powiatowego Meinhardta w Gnieźnie mianowano rzecznikiem przy tautajszym sądzie powiatowym...

Korespondencye Dziennika Pozn.

Praga czeska, 16 stycznia.

S. S. Odwołując się do ostatniej mojej korespondencyi, zwracam się wprost do wrażeń, jakie patent styczniowy tu u nas w Czechach wywołał. Patent ten był oczywiście oddawna przygotowywany i przypomina nam legendę o stworzeniu przez P. Boga szczygła...

Wielką sensacją i powszechnie oburzenie wywołało tu improwizowane rozprządzenie pruskiego rządu, zamykające od Śląska granicę pruską. Rozprządzenie mówi o panującym tu u nas pomorze była i zarazie sybirskiej. Fałsz to wierzyć. Nie dziw więc, że tu tym nagłym a nieuzasadnionym środkiem ostrożności Bóg w nie jakie przypisują cele...

PRUSY.

Berlin, 18 stycznia. Na dzisiejszym plenarjum (55) posiedzeniu izby poselskiej obradowano dalej nad wnioskiem posła Laskera, tyjącym się zniesienia stopy procentowej przy długach hipotecznych, zaciągniętych na nieruchomości...

walki ostatniej za ojczyznę, Mokronowski cierpiął odtąd częste epileptyczne napady. Osiadłszy po wypadkach r. 1815 w Warszawie wraz z małżonką swoją Sanguszkówną z domu, siostrą rodzoną księcia Eustachego...

i uczyła, a wybierając na mówcę pogrzebowego jednego z tych wielbiciel zmarłego, którego on czcił i szacował: wezwała ojca mego. Nie mógł on na tak zaszczytne wezwanie odmówić odpowiedzi i godnie się wywiązał z położonego w nim zaufania.

Dnia 6 listopada w kościele świętego Krzyża, przybranym we wspaniałą katefalkę, jaśniejącym od światła jarzącego, napełnionym wszystkimi znakomitościami i tłumem publiczności, odbył się obrzęd pogrzebowy. Mszą wielką śpiewał prymas Hołowczy, kondukt prowadziło czterech biskupów, kazanie pogrzebowe miał ks. kanonik Kotowski...

Wróciwszy ze wsi do Warszawy, rozpocząłem kurs uniwersytecki ekonomii politycznej i administracyi, którą podług dzieł przez siebie wydanych wykładał Fryderyk hr. Skarbek; — wówczas dopiero tylko profesor w uni-

stów. Równy wpływ wywierano na nauczycieli, przeto wydział wnosi, ażeby uznano wybory wszystkich nauczycieli za nieważne. Hr. Westarp wniósł natomiast, ażeby ważność wyborów zawiesić i śledztwo rozpocząć. Poseł Jung zaś, ażeby skasować tamtejsze wybory. W dalszym przebiegu rozpraw nad tym przedmiotem zarzucił poseł Hardorf, że pan sprawozdawca sprawę tę ocenia ze stanowiska swego stronnictwa, na co mu poseł p. Waligórski odpowiedział: nie należę do żadnego stronnictwa tej izby, lecz do narodowości, reprezentowanej w tej izbie. Nadto zauważył referent, że p. Brandta wybrano poselem 10 głosami nad absolutną większość, a p. Hippel 21 głosami; jeżeli się zatem odciągnie głosy nauczycielów, natenczas żaden z kandydatów nie otrzymałby absolutnej większości. Przy imiennym głosowaniu nad wnioskiem posła hr. Westarpu przyjęto takowy 142 głosami przeciwko 138. Za wnioskiem głosowali konserwatywni i staro-liberalni, tudzież postawie Stavenhagen, Rohden, Weber itd. Wybór zatem posła Brandta i Hippela został tylko zawieszony. Następnie rozbięła izba sprawozdanie komisji sprawiedliwości co do petycji, żądającej zniesienia resp. zmiany przepisów dotyczących się aresztu osobistego za długi. Komisja wniosła, ażeby przejść nad tą petycją do porządku dziennego. Poseł hr. Eulenburg, poseł Lasker wnieśli przeciwne wnioski, ażeby petycję tę przekazano rządowi z wezwaniem, izby tenże na przyszłej sesji przedłożył sejmowi odpowiedni wniosek. Dla późniejszej pory niedokończono obrad nad tym przedmiotem i zamknięto posiedzenie o godzinie 3 1/2 po południu. Najbliższe posiedzenie odbędzie się we wtorek, dnia 22 bm.

Nowa prowincja pruska „Hessen und Franken“, utworzona z byłego elektoratu heskiego, z części odstąpionych na rzecz Prus przez w. ks. hesko-darmstadtzkiego i Bawaryę, następnie z księstwa Nassawskiego, Homburga i Frankfurta, będzie miała naczelne przysędym w mieście Kassel, a rejonem w Kassel, Fulda i Wiesbaden. Organizacją sprawiedliwości w owych krajach poruczono radcy sądu apelacyjnego Thewaldtowi z Dillenburga.

Minister wojny, generał Roon, powrócił z Pomeranii do Berlina.

Generałowie piechoty Steinmetz i Herwarth-Bittenfeld, tudzież były prezes ministerstwa Manteuffel przybyli tu w celu wzięcia udziału w uroczystości orderowej.

Staatsanzeiger ogłasza długą listę wojskowych osób, które w dniu 15 bm. otrzymali order za odznaczenie się w ostatniej kampanii.

AUSTRYA.

Adres Deaka, przyjęty, jak wiadomo, w obu izbach sejmów peszteńskich jednoznacznie, oraz nieprzyjazne obecnemu gabinetowi postanowienie centralistów niemieckich, by się powstrzymało od wyborów do nadzwyczajnego reichsratu, nastrożają Czasowi następujące uwagi:

Projekt Deaka, mogący się już dziś nazywać adresem, odnosi się wprawdzie do ustawy ogłoszonej na monarchią o uzupełnieniu armii; nieciś atoli w sobie oświadczenie, podające nader ważne wskazówki w sprawie organizacji monarchii. Odnosi się tylko do tej sprawy, a nie do sprawy czy konstytucji węgierskiej, zapatrujemy się na ów adres w tej chwili.

Przedmiotem jego protestacja przeciw ustawie wydanej dla całej monarchii, i to w jednej z tych trzech kwestyi, które korona w ostatnim reskrypcie swoim z d. 17 listopada r. z. jako sprawy wspólne monarchii zastrzegła. Ukazuje się z niego bardzo wybitnie stanowisko, jakie sejm węgierski zajęł zamierza w sprawach wspólnych. Niema w nim wcale mowy o obronie monarchii, ale tylko o obronie kraju. Czytamy w adresie: „Kraj (węgierski) gotów i w przyszłości tak swój system obrony urządził, jak tego wymagać będzie konieczność, stosowność, sytuacja kraju, jego konstytucyjne stanowisko, jego stosunki ekonomiczne i prawno-polityczne“; o wymaganiach całej monarchii, o obronie państwa, którego Węgry są częścią składową, mowy tam niema. Czysta więc unia osobista i nie więcej, bo tak a nie inaczej mogłaby być przemawiać Polska lub Saksonia, gdy elektor saski był królem polskim. To też za każdym krokiem spotykamy w tym dokumencie najczystszy dualizm. Reszta monarchii, to druga jej połowa, która koronę węgierską wcale nie obchodzi, chyba tyle, aby sejm węgierski doradzał koronie wprowadzić parlamentaryzm, co by ów rozkład utwierdził, i takowy orzekł, a korona go usankcjonowała. Co dalej będzie — o to mniejsza. Słowem nie można z adresu wyprowadzać zgody między koroną a Węgrami, porozumienia się, które miało być podstawą dla uorganizowania monarchii w jedną całość, jakkolwiek z różnorodnych części złożoną. Jeszcze raz zastrzegamy się, że pomijamy w tej chwili usprawiedliwienie, jakie adres sejmowi węgierskiego czerpać może w konstytucji, której strzeże; nie rozdzwiniemy się ani nad szlachetnością, wzniosłością i powagą tronu, których nikt nie zaprzeczy, bo nie chwila teraz unosić się nad temi zaletami a mniej jeszcze nad

tak zwaną konsekwentnością polityczną, która w końcu w zgubny upór łatwo wyrodzić się może. Dość, że głos żywił węgierski, podniesiony w chwili nowego usiłowania rządu w sprawie organizacji monarchii, nie pozwala ani pomyśleć o porozumieniu się „nadzwyczajnego“ reichsratu z sejmem węgierskim, co zresztą z góry łatwo przewidzieć można było.

Drugi głos żywił niemieckiego, lubo nie tak uroczyście jak węgierski, bo wyszły z narady niejako tylko przedwyborczej, zawsze jednak przeważny, jeżeli nie stanowczy, bo narada złożona z najgłośniejszych przywódców w sejmach niemieckich, co postanowiło? Aby sejm, ma się rozumieć tam, gdzie żywił niemiecki liczy się w większości, nie wybierały delegacyi do „nadzwyczajnego reichsratu“, do którego je korona patentem z d. 2 stycznia powołała; lecz wybierały je do legalnej rady państwa, na podstawie patentów lutowych z 1861 r.

Pierwsza tylko część tego postanowienia może mieć w tej chwili praktyczne zastosowanie. Wolno wybierać lub nie wybierać, wolno przyjść lub nie przyjść do zwołanego patentem styczniowym reichsratu. Ale na cóż się przyda wybierać do reichsratu na podstawie patentów lutowych, do reichsratu szmerlingowskiego, i to sądzimy, ogólnego, wielkiego, bo przecież szczerzejszy według tychże patentów o sprawach państwowych obradować nie oże? Naprawdę bowiem nazywając legalnym, a „nadzwyczajny reichsrat“ uważać za nielegalny, skoro ten jest zwołany, a tamten nie. Istotnie, bo zwołano go nie można, bo jak był fikcyjny, tak jest nią dziś jeszcze bardziej. W obec głosu węgierskiego, jakże śmiesznie się wydaje żądanie zwołania ogólnego reichsratu przez reprezentantów narady wiedeńskiej! Czy tak dalece idzie złudzenie supremacji żywił niemieckiego, iż sądzi, że w imię nieprzerwaności konstytucyi fikcyjnej p. Schmerlinga, zamie nieprzerwaności konstytucyi węgierskiej? Czy też chce to uczynić siłą, żąda absolutyzmu, rady państwa przymusowej, a natędy, czy wolno zapytać: jakiej? Bo przecież, jeżeli jest ta siła, to i innym żywiłom w Austrii coś o niej wiedzieć wypada. W głosie tym żywił niemieckiego jedno tylko zacerpanie możemy przekonać, że żąda supremacji wszystko u niego przeważa. Ona to celem, do którego, jeżeli dojść nie może za pomocą parlamentaryzmu, przyjąłby nawet despotyzm, byle z supremacją dla siebie. Powtórzmy musimy, że nie dla tego odrzuca on „nadzwyczajny reichsrat“, aby mu o konstytucyja lutowa chodziła, lecz, że w nim upatruje zagrożenie supremacji swojej. Wybory tego rodzaju do „legalnego reichsratu“ nie mają innego znaczenia.

W obec atoli takiego oświadczenia niepozostaje nic innego, pisać dziennik ministerjalny Wiener Journal, jak do samego ludu się odwołać. Ale w jaki sposób? Zdawałoby się nam, że dwie drogi stoją przed rządem, któremi pójść może.

Pierwsza: bezpośrednie wybory do reichsratu. Zawarowany jest konstytucyja ten środek, ale do jakiego doprowadzi on rezultat? Czy rząd użyje go jedynie w niektórych krajach, czy we wszystkich? Czy tylko po tej stronie Litawy, czy i po tamtej? Cóż tym razem taki prawdziwie „nadzwyczajny“ reichsrat a zawsze „szczerzejszy“ znaczący będzie? Z jakichże będzie złożony żywiłom, czy zdolnych do konstytucyja? A możnaż sobie wystawić zgromadzenie złożone z delegacyi w części z wyborów bezpośrednich, a w części z óna sejmów wysłanych? Jeżeli zaś ma być reichsrat ogólny, to wypadek tego nowego usiłowania może się łatwo, jak już zauważaliśmy, w Węgrzech nieudać, bo przecież niedawno Presse rządu zwołała ogólną radę państwa na podstawie bezpośrednich wyborów. A w końcu, gdyby nawet taka konstytucyja zwołana być mogła, pomimo a może z powodu swęj demokratycznej podstawy, doprowadzić do niczego nie może, jak do absolutyzmu.

Drugą drogą przed rządem otwartą jest zwrócenie się do sejmów krajowych, do właściwego źródła konstytucjonalizmu w Austrii. Mówiliśmy, gdy głoszone były lutowe przed sześć laty, że przyjdzie chwila, kiedy rząd jedynie w sejmach krajowych szukać będzie podpory. Chwila ta zdaniem naszym nadeszła. Rozszerzył sferę sejmów krajowych, przedkładając im sprawę organizacji monarchii z zawarowaniem koniecznych spraw wspólnych, poruczył im porozumienie się z Węgrami, zatrzymując sobie sankcyę, jaka Koronie należy, zgola odwołać się do ludów Austrii, powierając im całość i potęgę monarchii i pomysłność ich własną, byłoby jedynym środkiem, jeżeli, jak dziennik rzeczony oświadcza, rząd absolutyzmu nie pragnie, lecz tylko pomocy parlamentarnę ludów potrzebuje.

Widzieliśmy to dawno i powtarzaliśmy nieraz, że z takiego położenia, jak obecne, wyjść nie może Austrija inaczej, jak śmiała inicjatywa, tylko przez coup d'etat. Jest nim zawsze odwołanie się do ludu. Pierwsza z dróg orzeczych pozostaje na pozór na polu fikcyjnym konstytucyi lutowej, ale ludzić się nie należy, jest zawsze przymusem i prowadzi do absolutyzmu, jeżeli się innych jeszcze gorszych niebezpieczeństw uniknie. Druga opuszcza wpra-

wdzie pole konstytucyi lutowej, ale na rzeczywistość konstytucyjnym pozostaje, idzie kierunkiem naturalnego składu monarchii; kierunkiem federalnym a co najważniejsza nie zagraża wolności ludów. W pierwszej bowiem rząd opierać się będzie musiał na centralizacji, w drugiej znajdzie podporę w autonomii ludów, w której, jak wiadomo, leży jedynie prawdziwa siła monarchii.

FRANCYA.

Paryż, 16 stycznia. Obok sprawy wschodniej zajmują polityków tutejszych możliwe wewnętrzne zatargi w Austrii i sączą w kołach politycznych, że p. Beust, krzątając się gorliwie około aliansu Austrii z Francją i Włochami, pragnie tym sposobem rządowi silne zarzewie przeciw Węgrom wyjednać stanowisko. Półrządowe organa pr. sy tutejszej Constitutionnel i Patrie zdają się popierać jego usiłowania, a mianowicie pierwszy nie szczędił zarzutów dla Węgrów, pragnących rozkładu monarchii austriackiej. Co zaś do przedwczorajszego artykułu o przyszłości Austrii, zamieszczonego w Patrie, to dziś tu nawet powiada, że p. Frémy otrzymał nadesłany od p. Beusta artykuł oryginalny wprost z rąk cesarzowej. Poglądki o konferencyi ucichły, milczy o nich i France, która dotąd myśl tę gorliwie popierała. Dzielni pasza całogodzinne podobno miewa narady z margrabią de Moustier, a bawiący tu od kilku miesięcy Nubar pasza przewiduje bliższy już wybuch przesilenia na Wschodzie.

Od czasu ogłoszenia oślawionych ukazów cara Aleksandra, wydzierających Królestwu Polskiemu ostatnie szczątki samorządu, sprawa polska znowu głośniejszą się przypomina. Szkoda tylko, że pojedyncze stronnictwa, a mianowicie orleaniści i fuzyoniści, wyszukując uciśk niebezpieśliwego narodu we własnych jedynie widokach, jako środek opozycji przeciw rządowi cesarza Napoleona, osłabiać tylko mogą wrazenie, jakie i w tutejszych rządowych sferach wiadomość o ostatecznym przeciw Polsce zamachu moskiewskim sprawiła. O protestcie, który Anglia miała z tego powodu przesłać do Petersburga, nie tu nie słycać, a jeżeli rzeczywiście gabinet angielski do jakichkolwiek z tego względu zastrzeżeń zniewolom się widział, to i tu niewątpliwie, że celem tych przedstawień jest — zapisanie ich do księgi niebieskiej. Indépendance Belge zaś zaręcza w korespondencyi z Petersburga, że ogłoszone ukazy są tylko wstępem do dzieła zupełnej już asymilacyi Królestwa z Rosją, i że rząd rosyjski już się niczem na tej drodze wstrzymać nie da.

Z Rzymu dochodzi wiadomość, że Franciszek II wskutek zgodnego porozumienia się Ojca św. z gabinetem florenckim, o ile to dotyczy misyi p. Tonello, odwołał dotychczasowe dyplomatyczne ajenta swojego przy Watykanie, sam jednakże pozostaje nadal w Rzymie. Wnoszą żąd, że z jednej strony rokowania między Stolicą św. a Włochami pomyślny biorą obrot a równocześnie ustają obawy o zaburzenia w państwie papieskim.

Victor Cousin zapisał majątek swój sławnej autorce Ludwice Calet, znaczną zaś swoją bibliotekę Sorbonnie.

Telegramy.

Paryż, 17 stycznia. Monitor wieczorny donosi: Pociągi kolei żelaznej pomiędzy Lugdunem a morzem Śródziemnym musiały przestać chodzić z powodu znacznych śniegów. W skutek jednakże energicznych usiłowań udało się dzisiaj na linii lugduńsko-marsylijskiej i linii Lyon-Macon-Genève przywrócić komunikacyę.

Indyjsko-chiński parosiatki pocztowy, którego odejście z Marsylii w skutek przeszkód w obrocie na kolei żelaznej wstrzymano na drodze telegraficznej, mógł jeszcze wcześniej wypłynąć na morze.

France zaprzecza pogłoskom o ruchach austriackich i rosyjskich wojsk ku Galicyi, jakie się w ostatnich czasach odbywać miały.

Wedle Temeys żąda kilka mocarstw wielkich od Wysokiej Porty, ażeby wzięła inicjatywę w zwołaniu konferencyi w sprawie orientalnej.

Marsylia, 17 stycznia. Komunikacya kolei żelaznej pomiędzy Lugdunem a Marsylią jest znowu przywróconą. Pruską fregatę pancerną „Prinz Friedrich Carl“ spuszczone wczoraj w Seyne niedaleko Tulonu sześciu z warsztatu. Władze tulońskie i marsylijskie były przy tym reprezentowane. Oczekiwany adiutant skrzydłowy króla pruskiego, zatrzymany zaspami śniegu, nie przybył.

Londyn, 18 stycznia. Początki z lądu stałego wstrzymała śnieżyca zawieja; nie nadeszły przez 36 godzin. — Przybyły wczoraj z Indyi Zachodnich parowiec „La Plata“ stracił w drodze 26 pasażerów na żółtą febrę.

Florenca, 17 stycznia. Minister skarbu rozwijał dziś w izbie deputowanych projekta swoje co do pokrycia deficytu 185 milionów (nie 158 milionów), 85 milionów można by podług propozycyi ministra pokryć przez pojedyncze zmiany systemu skarbowego i opodatkowania. Zaleca w tym celu minister, aby wyplatać pensyi przekazać kasom depozytowym, przez coby skarbu oszczędził 17 milio-

nów. Podatek rejestrowy ma być w ten sposób zmieniony, że przewyżka wyniesie 16 milionów. Oprócz tego przełoży rząd projekta do reformy podatku gruntowego i podatku na majątek ruchomy, jak niemniej prawo o produkcji karmy, którymby przyniósł 15 do 20 milionów. Dalsze 30 milionów zyskałoby przez opodatkowanie nieruchomości. Minister konstataje, że dochody wzrastają a wydatki stopniowo się zmniejsza, i w r. 1880, jak się spodziewać należy, już tylko 60 milionów wyosić będzie, wkrótce potem zupełnie zniknie. Z tegorocznego budżetu pozostałoby jeszcze 100 milionów do pokrycia. W tym celu trzeba nadzwyczajnych chwycić się środków. Ponieważ pożyczka jest niemożliwą trzeba się uciec do dochodowych. Minister zapowiada przedłożenie planu, w którym dochód z uskutecznić się mającej przez dwadzieśmiu sprzedaży dóbr kościelnych oszacowany jest na 600 milionów lirów; suma ta wystarczałaby na pokrycie rocznego deficytu aż do przywrócenia równowagi w budżecie. Minister spodziewa się, że duchowieństwo zgodzi się na projekt rządowy; w końcu zaś przystaje na wniosek Crispiego, żądający, aby projekt rządowy, dóbr duchownych dotyczący, uznano nagłym.

Kopenhaga, 18 stycznia. Hamburgskie i szwedzkie poczyty z 15, 16 i 17 nie nadeszły. Altoński pociąg pieszny przybędzie w południe do Koldingu, z kąd komunikacya na kolei żelaznej na północ i południe się otwarta.

Hjörning, 18 stycznia. Drogi, po ostatnich ulewach przyprowadzone znowu do stanu normalnego, pokryte zostały śniegiem, niektóre domy zupełnie są śniegiem przykryte i komunikacya całkiem przerwana.

Bukareszt, 18 stycznia. Dekret księcia upoważnił ministra skarbu do tymczasowego ściągnięcia podatków o opóźnieniu wydatków państwa na podstawie budżetu r. 1866.

Wiedeń, 19 grudnia. Wiedeńska Pressa donosi, że nastąpiło pomiędzy rządem a Włochami porozumienie co do punktacyi układów. Rząd staje na stanowisku elaboracyi misyi piętnastu. Sprawy zewnętrzne, a w pierwszym względzie i wojskowe, niemniej finansowe i handlowe pozostają wspólnymi. Rząd przedłożył sejmowi żądanie kontyngensu pr. w równej wysokości z rozporządzeniem o uzupełnieniu wojska, którego wykonaniu aż do prawnego uregulowania przez sejm nie zostanie w zawieszonym. Jedynolity budżet państwa będzie utrzymany. Węgry będą miały udział w amortyzacyi spłaty procentów. Stosunek 60:125. Ustanowienie podatków nie stałych pozostawia się Węgrom.

Ateny, 12 (?) stycznia. Izba uchwały kosztą na nadzwyczajną misyę dyplomatyczną do dworów wielkich mocarstw. Francya i Anglia wezwaly Grecyę do zachowania ścisłej neutralności.

Wiadomości miejscowe i polecenia.

Poznań, 19 stycznia. Listy wyborcze prócz dziś już tylko przesyłał poniedziałek i wtorek wyłożone będą. Zatem dotąd nie dopełnił obowiązku przekazanym, czy nazwisko jego w pomienionych listach jest zapisane czy nie, niechaj się pospieszy, bo wkrótce będzie za późno.

— Dowiadujemy się, że w przyszłą niedzielę dnia 24 stycznia rozpocznie w wielkiej sali tutejszej szkoły realnej p. Freymond, lektor języka francuskiego przy uniwersytecie wrocławskim, odczyty swoje o najnowszej literaturze francuskiej. I nam wiadomo z dzienników i listów prywatnych, miał pan Freymond przeszłego roku podobne odczyty publiczne w auli uniwersyteckiej w Wrocławiu przed liczną publicznością i z wielkim powodzeniem, zwłaszcza że i przedmów sam był zajmujący i wykład osobny i rzeczny. Pan Freymond rozbięra i oceniać będzie dzieła Bérangera, Aleksandra Dumasa, pani George Sand i innych kobiet, zajmujących celniejsze stanowisko w teraźniejszej literaturze, poda ona pogląd na rozwój dramatu francuskiego w ostatnich trzydziestu latach. Zwracamy uwagę publiczności na te odczyty, które nie zanosi u nas na zbylek prelekyi. Na liście subskrypcyjnej widzieliśmy już nazwiska wielu rodzin polskich, przebijających obecnie w Poznaniu. Zapisywać można się na te odczyty w księgarni Zupańskiego, która sprzedawca także będzie biletów tak na wszystkie cztery prelekye razem, jako i na pojedyncze.

— Wyższego radcę rejencyjnego Seltzera tu żąd przemieszanie w tymże charakterze co rejencyi w Bydgoszczy. Pan Seltzer już w tych dniach wyjeżdża na nową swą posadę.

— P. Rogier zachwycił wczoraj publiczność wspaniałą grą i wybornym jeszcze miejscami śpiewem w roli Edgarda w Lucy z Lamermoru. Jak się dowiadujemy, wystąpi znakomity artysta w niedzielę na liczne żądania powtórnie w Lucy, we wtorek we Fra Diavolo, w piątek zaś prawdopodobnie w Faworyciach.

— Kalendarz. Jutro, w niedzielę dnia 20 stycznia, Fabiana i Sebastjana, męczenników; pojutrze w poniedziałek dnia 21 stycznia, Agnieszki panny. W kalendarzu słowiańskim Jaroslawa. Dnia 21 stycznia wschód słońca o godzinie 7 minut 55, zachód o godzinie 4 minut 29.

M. Srem, 17 stycznia. Celem wyborów na posła do sejmiku powiatu północno-niemieckiego podzielono nasz powiat na 11 następujących obwodów wyborczych: 1) Bnin — przewodniczący wyborów jest Gatzki, komisarz obwodowy, miejscem wyborów ratusz. 2) Dolsk — przewodniczącym jest Wilczek, ekspedyt pocztowy, miejscem wyborów: szkoła; 3) Jaraczewo — przewodniczącym burmistrz Laube, wybory odbędzie się w ratuszu; 4) Kórno — przewodniczącym burmistrz Kastner, miejscem wyborów: ratusz; 5) Mosina — przewodniczącym burmistrz Rost, w biurze magistrackim; 6) Srem — Nowemiasto, przewodniczącym kasyer powiatowy Woj-

wersytecie, później stał się pisarzem romansów, autorem sztuk teatralnych, wierszopisem, malarzem; następnie został filantropem, urządzającym więzienia, i nakoniec wysokim urzędnikiem, radcą tajnym, cenionym przez cesarza Mikolaję. Skarbek był zawsze pracowitym, czynnym, ożywionym dobrymi chęciami, lecz miłości własnej bardzo rozciągłej i niespokojnej. Jeden rodzaj sławy czy raczej słynności nie wystarczył mu, słynność i znaczenie w kraju nie zaspokajała go; pisał więc i francuskie rozprawy, ubiegał się o nagrody, na zgromadzeniach uczonych za granicą miewał mowy. Nie przestawał na sławie polskiej, pragnął europejskiej.

Imniemu nauczycielami naszego wydziału uniwersyteckiego byli: prawa polskiego uczyony ale drobiazgowy w pedantyzmie swym Jan Wincenty Bandtkie, nieprzyjacielski polityk polskiej i katolicyzmu, dwóch najsilniejszych narodowości naszej żywiłom. Kodeks cywilny i prawo kanoniczne wykladał ksiądz Szaniawski; wykład jego był jasny, lecz sposób wykładania wolny, żartobliwy, niezgodny z powagą katedry akademickiej. Profesorem prawa kryminalnego i konstytucyi był Aleksander Engelke, który był znany wraz z Ostyńskim z nielegalności swoich prelekyi. Jako nauk pomocniczych słuchaliśmy kursu historyi, który był Bentkowskiemu powierzony; filozofii, którą Zubelewicz, i chemii, którą Kitajewski wykladał.

Po usunięciu Stanisława Potockiego od naczelnictwa oświaty i wychowania publicznego i zmienieniu składu komisyi oświecenia, system rządowy w szkołach znacznej uległ odmianie. Starano się nagiąć młodzież do ścisłej karności i w tym celu zaprowadzono mundury, w których i do szkół uczęszczać i po mieście okazywać się było nakazane. Ze w wychowaniu publicznym należało pewne zmiany zaprowadzić, że koniecznością było, nadać mu charakter więcej religijny i katolicki, tego nie zaprzeczamy, lecz w wyborze środków, ku temu prowadzących i osób, którymi ich użycie powierzonym było, należało być niezmiernie uważnym i ostrożnym. Tymczasem skład komisyi oświecenia nowo zamianowanej nie dawał żadnej rekomy, aby nowy system bez szkody nauk i prawdziwej oświaty a z korzyścią moralności i religii wszedł w wykona-

nie. Ministrem oświecenia po Stanisławie Potockim, został Stanisław Grabowski. Miał on wzdędy u dworu petersburskiego i te wyjednał mu, równie jak związki jego rodzinne z ministrem stanu Ignacym Sobolewskim i z całym Grzybówem, wyniesienie go na wysokie miejsce ministra oświecenia, na które zalecała go także u cesarza Aleksandra jego gorliwość religijna. Stanisław Grabowski, obdarzony niesłychaną pamięcią, zamilowany w naukach i umiejętnościach, pożerał je chciwym umysłem, lecz nie trawił, wiedział wszystko, co tylko wiedzieć można, mało znał gruntownie. Nauka stała się u niego nieużyteczną, nie wywarłszy żadnego wpływu na jego charakter. Służyła ona niejako tylko do parady, do wystawy, do zabawy i przypominała owe bądź narzędzia, bądź maszyny gospodarskie, dowcipne, zajmujące, wybornie wykończone, lecz do użytku praktycznego zupełnie niezdatne i z których nie jedna jest raczej meblem jak machina. Chciwy i ciekawy wiadomości i nauki, czytał wiele, wszystko pamiętał co czytał, ale bez ładu i porządku; żywy a raczej płochy wyobraźni, był dziwnie łatwowierności we wszystkim, nawet w naukach i nie posiadał zmysłu krytyki. Człowiek najlepszego serca, wylanej, lecz mniej umiającej, bo zbyt powszechnej uprzejmości, lekki w sądzie i w postępowaniu, marnotrawny, żyjący tylko w obecności, bez żadnej na przyszłość uwagi, nie umiejący szanować niepodległości swojej, był on, jak go z wielkim dowcipem i trafnością ocenił Kalixta Rzewuska „un enfant aux grandes esperances“ — i w istocie jak dziecię pojętne uczył się wybornie, wszystko pamiętał, wszystko wiedział, najlepsze objawiał skłonności, ale nigdy nie wyrażał na człowieka, ciągle obcywał, nigdy nie dotrzymywał dojrzałości, był ciągle tylko pojętne dzieckiem. Wybór takiego człowieka na ministra oświecenia w czasie zwłaszcza, w którym rząd nowy kierunek wychowaniu chciał nadać, był zupełnie niewłaściwym. Nie wzbudzał on ani w starszych, ani w młodzieży ufności i szanowania. Nawet pobożność i religijność jego nie była nacechowana tą spokojną powagą, będącą oznaką silnego przekonania. Miała ona pozory jeżeli nie obłudy, to przynajmniej przeświadczenia, do okoliczności zastoso-

wanego i na żadnej silnej nie opartego zasadzie.

Imni członkowie komisyi oświecenia nie wzbudzali większego zaufania. Tomasz Grabowski świeżo z dyet wiedeńskich przybyły, które mu nadały nazwę „Dieterfresser“. Przez lat kilka bowiem zostawał w Wiedniu, jako komisarz likwidacyjny, i pożywał tam ogromne dyety, bez niewielkiej podobno dla kraju korzyści. Tomasz Grabowski, człowiek uczciwy lecz małych zdolności i nauki, gorliwy katolik, lecz bez właściwej oświaty. Józef Zieliński i Kalasanty Szaniawski zostali radcami stanu i dyrektorami jenerałjami. Wybór tego ostatniego zwłaszcza obudził powszechną niechęć i nieukontentowanie. Człowiek ten z obszerną wprawdzie nauką, lecz niskiego charakteru, w dawniejszych czasach przesiąkł filozofią niemiecką, liczony był do rzędu niedowiarków, ateuszów, rewolucjonistów. Po upadku Napoleona jedynawszy sobie przystęp do księcia Adama Czartoryskiego, zyskawszy jego zaufanie, użyty przez niego w czasie obrad kongresu wiedeńskiego, odstąpił go, skoro ten pozabawiony został znaczenia i ufności cesarskiej. Nasunawszy się na posłuszne narzędzie rządu rosyjskiego, z odmianą czy przekonania czy okoliczności, stał się gorliwym katolikiem, aż do fanatyzmu swoją religijnością posuwając. On pierwszy podjął się cenzury po nieprawem jej ustanowieniu. On zostawszy dyrektorem oświecenia, gotów był do przeprowadzenia wszelkich zmian w wychowaniu, zdolnych je zepchnąć z drogi narodowej i konstytucyjnej i wykształcać młodzież już nie na Polaków i wolnych obywateli, lecz posłusznych niewolników.

W liczbie innych członków komisyi oświecenia byli ludzie zaci i prawi, jako to p. ordynat Zamojski, kasztelan Tarnowski, Zaleski, Kossakowski, Lipiński, lecz najwyraźniejszym charakterem tego nowego składu była uległość dla widoków rządowych i gorliwość religijna, nie u wszystkich w jednym stopniu oświecona. Utrzymanie Staszica w tym składzie, zdawało się w sprzeczności z ogólnym duchem jego, lecz Staszic jeśli pod względem religijnym był aż do zgorzenia wolnomyślącem, miał mimo całej swojej zaenności, zasług i wysokiej

cnoty, skłonność do despotyzmu, która nieraz w związku zostaje z demagogicznymi wyobrażeniami.

Nie w samem Królestwie nastąpiła reforma wychowania publicznego, poprzedziła ją ta, którą zaprowadzono w prowincjach polskich w cesarstwie. Książę Adam Czartoryski odsunięty został od kuratoryi uniwersytetu wileńskiego i szkoły krzemienieckiej, a miejsce jego zajął senator Nowosiłcow. Usunięcie prawości i cnoty od kierunku wychowania, a zastąpienie jej nieczerności, podłością i zbiorem wszystkich występków, dostatecznym było do objawienia, w jakim małaś ducliu do wychowania miało być prowadzone. Nowosiłcow, dawny przyjaciel ks. Czartoryskiego i sprawy polskiej, przyjaciel, dopoki go potrzebował, a potrzebował go nieraz i wiaiem mu był wdzięczność, gdyż popadłszy w niełaskę cesarza Aleksandra, za wstawieniem się tylko księcia prześlagał monarchę, Nowosiłcow, mówię, wstawiony rozpustnym życiemi, nałogiem pijaństwa, przedajnością, brakiem wszelkiej godności moralnej, był może ostatnim człowiekiem w państwie, którymby należało być powierzyć straż nad młodzieżą i kierunek jej wychowania. Zatopiony w najbrudniejszym materializmie, w swoich własnych rodakach, w samym w księciu nie budził szacunku, lecz zrzęzny, chytry, rozum przebiegły, umiał się w ufność jego wciągnąć, przedstawiając się jako użyteczne, a nawet konieczne narzędzie w rządzeniu Polakami. Gdy więc na Litwie i Wołyniu zaczął się między młodzieżą szkolną zdradzać duch swobodny i patriotyczny, do poświęcenia go, bez względu na użyć się mające środki, najdatniejszym wydał się Nowosiłcowi, co najważniejszą mógł w duchu rosyjskim to naprawić, co Czartoryski popsuł. Wkrótce też zaczęły się w szkołach wileńskich i krzemienieckich przesładowania tak młodzieży jak nauczycieli. Kilku najznakomitszych, a między nimi Lelewela i Józefa Gólcowskiego usunęto, kilcy warszawski uniwersytet, acz piniłi jak dawniej strzeżony, wolny był od tego rodzaju uciśku i pogębienia.

(Dalszy ciąg nastąpi)

Kucharka zdutego i doświadczona gospodynią, któraby się trudniła praniem, poszukuje natchmiaszt Dom. Komorniki pod **Swarzędem**. Listy frankowane wraz z zaświadczeniem uprasza się przesyłać. [350]

Kowal młody, żonaty, w swym rzemiośle doskonały, opatrzone w dobre świadectwa, poszukuje miejsca od Sgo Wojciecha r. tu. Taj lub w K. Głównym. Łaskawe oferty pośle resztant **Jaraczewo W. G.** [352]

Meiner, dobreimi świadectwami opatrzone, znajduje miejsce w hotelu du Nord w Poznaniu. [359]

J. N. Piotrowski, (Hotel du Nord.)

Zdatny pisarz gosp. znajduje miejsce zaraz w **Komorniku p. Żerkowem**. Listy franko. [298]

Chłopiec uczciwych rodziców, posiadający język polski i niemiecki, może znaleźć miejsce jako uczeń w handlu. **J. Piaseckiego**, w Gnieźnie. [358]

Przy Długiej ulicy 7 jest do wynajęcia natchmiaszt 5 pokoi z balkonem, kuchnią wraz z przynależnościami za cenę 210 tal. [289]

3 lub 4 pokoje, kuchnia i t. d. do wynajęcia od 1 kwietnia r. 8. św. Marcina Nr. 23 i 4 lub 5 pokoi, kuchnia i t. d. przy Grobli Garbarskiej Nr. 1. [357]

Lokal, składający się z kilku pokoi, gdzie już przeszło 20 lat egzystuje szaryk i restauracja, jest od 1 kwietnia r. do wynajęcia. Blizsza wiad. u gospodarza ul. Jezuicka 11. [318]

Poszukuje się kupna folwarku 150-200 morg. Blizsze wiad. do eksped. Dzien. Poz. sub. lit. **B. No. 44.** [345]

Handel miodu, od lat wielu z najlepszym skutkiem prowadzony, ma pod korzystnymi warunkami być **sprzedany**. Blizszych wiadomości dowiedz się można w Eksped. niniejszego Dziennika. [277]

Piekarni No 13b. są 4 pokoje i kuchnia, także stajnia i wozownia do wynajęcia. [319]

Pomieszkanie przy Ryńku Nr. 81 jest za 40 tal. od Wielkocynno do wydzierżawienia. Blizszych szczegółów udzieli **Adolf Asch**. [349] przy ul. Zamkowej 5, w blizkości Ryńku.

PIASZKI Pismo to, wydawane przez J. Chociszewskiego w Chelmnie, można wciąż zapisywać na wszystkich pocztach krajowych za ceny 7 1/2 sgr. ćwierćrocznie. [284]

Asięgarnia M. Leitgebra w Poznaniu otrzymała w komisji polecenie: **X. Wartenberg**, o teorii Darwina (dochód przeznaczony na ochronkę w Gnieźnie) 5 sgr.

A. Szospański, oechy i stowarzyszenia i Kraków 1867 4 sgr.

Gumplowicz Dr. L. Osm listów z Wiednia do studentów Sławian (do Austrii) Kraków 1867. 75 stron. 6 sgr.

Hoff Bogdan, mag. farm. i asyst. kated. chemii uniw. Jagiell. Chemia rozbiłowa jakoślołowa. Z wielu drzeworytami. Kraków 1867. 359 str. 2 tal. 10 sgr.

Roznik Tow. Przyj. Nauk. Pozn. Roznik I, II, III zamiast po 4 talary tylko po 2 tal. 15 sgr.

Tychże rozników tom IV z roku 1866. Str. 558. 4 tal.

Wegner, Ostatni sejm Grodzieński, str. 352 2 tal.

Dupałowski, mowa o nauce i wychowaniu str. 68. 10 sgr.

Motty, Prof. M. Arystofanesa chmury. 15 sgr.

Dorszowski X. Mowa na cześć Śniadeckich 10 sgr.

Scavini, theologia moralis. 4 vol. Paryż 5 tal. 10 sgr. [178]

22.000 losów
11.352 wygrane
30.000 tal., 20.000, 10.000 tal. itd.
Ciągnięcie dnia 28 stycznia r. (w tym miesiącu) **król. pruskiej 139 osnabruckiej**
loteryi krajowej
1. los 3 1/2 tal.; do wszystkich 5 klas 16 1/2 tal.
2. losu 1 tal.; 18 sgr. do wszystkich 5 klas 8 1/2 tal.
Jak wiadomo, jest to najmniejsza loterya pod gwarancją naszego wysokiego rządu.
Oryginalnych losów po cenach planem przepisanych, urzędowych wykazów i planów dostać można za pośrednictwem mojej kolekcji.
Hermann Block
w Szczecinie,
dom loteryjny i bankowy. [242]

Blagosławieństwo Boże u Cohna!
Wielkie losowanie kapitałów.
Król rząd pruski dozwolił obecnie granie w hanow, i frank. loteryi. Oryginalnych losów państwowych dostać można z debitu mego na frankowane zamówienia za zapłatą lub zaliczką pocztową 10 tal. lub 5 tal. Wyciągają się tylko wygrane. Wygrane pieniądze i urzędowe wykazy przesyłam natchmiaszt po rozstrzygnięciu. Interesentom moim wypłacęm już 22 razy wielki los. Główne wygrane wynoszą około **100.000 tal.** 60.000, 40.000, 20.000, 10.000 tal. i t. d. Najblizsze ciągnięcie wygranych 31 stycznia. [279]
Laz. Sams, Cohn w Hamburgu, handel bankowy i wekslowy.

Pruski losy — rozsył. **S. Basch** Berlin, Molkenmarkt 14. [370]

Pierwszą przesyłkę osobicie w Hamburgu i Bremie zakupionych **prawdziwych cygar hawańskich** w rzeczywistości nader wyborowych, pięknych gatunkach, składających się z około 25 rozmaitych gatunków i w tylnych formach w cenie od 25 do 100 tal. za tysiąc, odebrał i poleca skład prawdziwych hawańskich, hamburskich i bremeńskich cygar en gros et en détail (310).
Izydora Cohna róz Berlińskiej i W. Rycerskiej ul.

Józef Kuliński, **krawiec damski** mieszka teraz przy ulicy **Jezuickiej Nr. 5**, obok kościoła farnego, i poleca się szanownej Publiczności do **wszystkich robot damskich** według życzeń. [356]

Obok mej księgarni, składu nut i rycin, wypożyczalni książek i nut otwieram w ostatnich dniach bieżącego miesiąca dla rodzin zamieszkujących w Poznaniu:
Wypożyczalnią Pism Czasowych Niepolitycznych.

Abonentom przesyłam **od środy i do soboty** po 4-5 różnyh pism do czytania — przedpłatą na czas do 1 kwietnia wynosi tylko 1 tal. 10 sgr. O wczesne zapisanie się w poczet abonentów upraszam jak najuprzejmie, bym mógł do liczby abonentów zastosoować ilość egzemplarzy pojedynczych pism. Dotychczas zapisałem 16 pism polskich, 13 niemieckich i 4 francuskie. [309]

M. Leitgeber.

Kolej marchijsko-poznańska.

Najwyższym rozkazem gabinetowym zatwierdzonem zostało założenie kolei żelaznej z Frankfurtu n. O. na Swiebodzin (Schwiebus) do Poznania z linią poboczną ze Zbąszynia na Cylichowo i Krośno do Gubna. Kolej ta przedstawia się

1) w linii poznańsko-gubenskiej jako niezbędne nowo utworzone ogniwo wielkiego łańcucha, który, zaczynając się w **Kolonii** i idąc na **Kassel, Halle, Gubno do Torunia** resp. **Warszawy**, zakończy się w **Petersburgu**, na przestrzeni z Hali do Kassel już się buduje a na przestrzeni z Gubna do Hali wykona się przez towarzystwo kolei żelaznej magdeburgsko-lipskiej i prawdopodobnie równocześnie z koleją poznańsko-gubenską otworzoną zostanie; **droga z Warszawy do Kolonii skraca się przez to o jacie 30 mil.**

2) w linii z Poznania do Frankfurtu jest takowa przy skróceniu **6 mil** bezpośredniem połączeniem obydwóch miast a dla połączenia **Królestwa Polskiego i Rosyi z Berlinem i Hamburgiem** uznana jako nieodzownie konieczna.

3) Na przestrzeni z **Cylichowa do Krosna** jest takowa przeznaczona do rozpoczęcia dawno projektowanej kolei z **Lignicy na Głogów, Neusalz do Zielonej Góry**, która tworzy konieczny ciąg dalszy i uzupełnienie **kolei wrocławsko-freiburgsko-frankensteinsko-lignickiej** a gwoili dalszego rozwoju dolnoszląskich węgli uznana została przez rząd za nader ważną i za konieczną potrzebę.

Ogłaszamy niniejszym, iż sprzedajemy jeszcze resztę **400.000 tal. akcji zakładowych (Stamm-Actien) a 80% 500.000 tal. 5% zakładowych akcji z prawem pierwszeństwa (Stamm-Prioritäts-Actien a 95%)**

Przy subskrypcyi na akcje należy natchmiaszt deponować 10 pct. w gotówce lub papierach w kursie będących. Oprocentowanie wpłat w gotówce 4 pct. u akcji zakładowych a 5 pct. u akcji zakładowych z prawem pierwszeństwa rozpoczyna się z dniem wpłaty. Pełne wpłaty są dozwolone. (116).
Pp. **Hirschfeld i Wolff** w Poznaniu upoważnieni są do przyjmowania subskrypcyi.
F. W. Krause i Sp. dom bankowy w Berlinie.

Stereoskopy. En gros. En détail. **bezpośrednie związki** z najsławniejszymi zakładami kraju i zagranicy jestem w stanie podwójn publiczności szuki miltującej **najwyborniejszych w tym rodzaju przedmiotów.** Nadzwyczaj obfity skład obejmuje widoki malowniczych punktów Niemiec, Francyi, Hiszpanii, Anglii, Ameryki, Egiptu itd. Architektury, kościoły, zamki (tak fasady jak i urządzenia wewnętrzne), przedmioty plastyczne, grupy, actrices itd. Również mam na składzie najwyborniejsze aparata rozmaitych konstrukcyi, najpiękniejsze aparata salonowe paryzkie do 5" obrazów. Najchętniej posyłam przedmioty do wyboru.
J. Lissner, księgarnia, handel artystyczny i antykwarnia. Plac Wilhelmowski No. 5.

Nożyczki i noże pięknie ostrzy **B. P. Wunsch**, [361].
Wilhelmowska ul. 24.

Wyroby mosiężne do gorzelni, browarów, panewki do różnych machin, jako też znaczny zapas najnowszego gatunku **obci do budowlu kuchennych naczyń** poleca po nader taniach cenach **St. Ofierski**, mosiężnik [371] Wielk. Garbary No. 13.

Na początku rb. urządziłem tutaj w **Sre-mie fabrykę powozów i repara-tur machin, tudzież kuźnią.** Staraj się być tak pod względem doskonałości roboty jako też taniści publiczności zadowolnić i upraszam uprzejmie o łaskawe zlecenia.

Pracownia moja znajduje się na Starém Mieście, na gruncie pana kamelara Tu-dyńskiego, od strony zwi-rócki Czempiński. Proszę przedewszystkiem baczyć na podany tutaj adres, ponieważ kilkakrotnie się zdarzyło, iż inni kowale tutejsi dla niedokładności adresu roboty do mej fabryki przeznaczone zagarnęli i wykonywali. Ponięważ żaden z nich nie ma stosownego urzędzenia do większych i delikatniejszych robot, a takowe pod moją firmą by uchodzily, łatwo w skutek niedokładnych robot imię moje na tém ucierpieć by moglo.
Leon Woy, mistrz kowalski i technik w S. mie. [347]

W kopalni gipsu w Wa-pnie, każdego czasu dostanie **gipsu** miakło mielonego do mierzwienia po 7 sgr. 6 fen. cent. berl. (223).
Zarząd kopalni gipsu w Wapnie.

500 sztuk świeżo ubitych **zajęcy** ze skórką i bez skórki, świeżo tuste **czeskie bażanty** i świeżo ubite **regazy** poleca nader tano handel dziczyzny **Izydora Buscha**, Plac Sapieżyński 2. [373]

Rzeczywiście dobre **smarowidło do wozów** poleca **Juliusza Schedinga** następcą. [380] Poznań, Chwaliszewo przy koście.

Oferta nasion. Naszej szanownej klienteli ku wiadomości, iż skład nasz **nasion** i w tym roku zaopatrzony jest w bogaty nader asortyment; uwagę p. p. gospodarzy zwracamy jeszcze szczególnie na to, iż nasiona burak w jako to: czerwone, żółte i białe paowę żółte oblrzynie i prawdziwe oberndorfskie, biała i czerwona oblrzynie marchew i t. d. i t. d. są w zapasie w najulubieńszych gatunkach. Mianowicie zaś polecamy wszystkie nasiona **do inspektów.** Nasz bogaty cennik rozsyłam w lutym bezpłatnie. (363)

Bracia Auerbach. Handel nasion.

Przeniesienie handlu. Lokal mój handlowy przeniosłem z hotelu Mylisa do domu mego przy **Wil-helmowskiej ulicy No. 24.** Ponięważ syn mój Antoni Wunsch lokal pierwszy nabył dla siebie, przeto pro-szę szanowną, mnie życzącą klientelę moją, aby zaufanie, którym mnie zaszczycała, zachowała mi także i w nowym lokalu a oraz zwracała uwagę na firmę moją.
Owdow. Maryi Wunsch, firma: **B. P. Wunsch.**

Eleganckie rękawiczki balowe o 1 do 6 guziczkach poleca **C. Hardsfeld,** Nowa ulica. [366]

Tyczy się ognisk kuchennych i dymu. Tym, co mają złe ogniska, jak nie mniej i tym, którym dym w jakikolwiekład sposob i guzikowiekładz dolega, daję bezpłatnie przepisy do zupełnego tych niedogodności usunięcia. Poznań, Myliska ulica 17, na II piętrze. [343] **Schwab.**

Fabryka pozlacania **M. Nowickiego i Grynastla,** ul. Jezuicka, w dawn. gimnazjum Maryi Magdaleny, poleca swój dobrze zaopatrzony skład w otłarzynki do noszenia podczas procesyi, obrazy do chorągwi, baldachimy, zastony, świeczniki, krzyże, figury na łozie meki i cementarze. Także oprawa obrazy w ramy barokowe, brukselskie i listyzy ko-łońskie, odnawia stare i stawia nowe otłarze; wszystko po cenie rzetelnej. [369]

6 Thl. Elegantes Sorties de Bal a 6 Thl. **Jnequettes, Grecques, Jouaves, et Chinoise, Bi-jouterie Mauresques, Eventail de Bal, etc.** [354]. **Ibrahim et Sliten, Nowa ulica 7.**

Suknie balowe i w towarzystwo, Beduiny, Talmy, Chustki i beduiny koronkowe, Rotondy, poleca w największym wyborze [229].

Poznań, Rynek Nr. 63. Robert Schmidt, (dawniej Antoni Schmidt). Suknie balowe w najnowszym rodzaju ozdobione są zawsze gotowe na składzie.

Prawdziwe z Nowej Granady i Brazylii importowane cygara od 18-20 tal. za tysiąc. **Kiasty do wyboru, zawierające 1/2 i 1/4 tysiąca 2 tal. wyżej od ceny za tysiąc** się placącej za przestaniem pieniędzy lub zaliczką pocztową.

Przy zamówieniach mogą szanowni odbiorcy być pewni **najrzetelniej-szego wykonania; w razie, jeżeliby się towar nie podobał, odbiora go się franco lub też zamienia na inny.** Sprzedający z drugiej ręki przy odbiorze większych partyi dostają rabat odpowiedni. **Importowane cygara hawańskie — Prawdziwe czyste** [6229]. **Cuba cygara.** **Lipsk. F. R. Sachse, importer.**

MATICO - INJECTION **VON GRIMAULT & Co APOTHEKER IN PARIS**

Złisici rośliny Matico wy rabia. Tenże dom wyrabia dalej przeciw tej chorobie kapsułki galaretowe pod nazwą Capsules végétales au Matico, które obok balsamu z Cupaiwy zawierają skuteczne części składowe rośliny Matico. Przez połączenie obydwóch substancji powiększa się nie-tylko siła lecząca balsamu, lecz zapobiega się także nieprzyjemnemu odbijaniu się i mdło-sciom, które za sobą pociągają użycie balsamu Cupaiwy. [6186]. Skład w Poznaniu w aptece **Eisnera.**

O bardzo korzystnej **dzierżawie** w Królestwie Polskiem **osobicie** dowie-dzieć się można u **Ludwika Kunkla**, Wielkie Garbary 41. [287]

Król. saskie konc. **Towarzystwo zabezpieczenia życia w Lipsku,** założone w 1830 r. a oparte na wzajemności i jawności, dozoro-wane ze strony rządu król. przez król. komisarza i wydział towarzystwa.

Niniejszem obwieszczamy publicznie, iż pp. radzca obrachunkowy posazstwowby **Gustaw Ehrhart i Rud. Marquardt** w Poznaniu, złożyli agenturę na-szego Towarzystwa na Poznań i okolice i ze dzisiaj oddaliłsi p. **S. A. Krueger w Poznaniu** 6w. **Marcin 56 a,** agenturę generalną naszego Towarzystwa na **Poznań i W. Ks. Poznańskie.** Lipsk, dnia 9 stycznia 1867.

Dyrekcya. Powyższe, przez 35letnią swą czynność z najlepszej strony znane Towarzystwo przyjmuje pod korzystnym, przystąpieniem w każdy sposób ułatwiającemi warunkami za-bezpieczenia sum od 100 do 10,000 tal., płatne w razie śmierci lub po dojściu do wieku napród oznaczonego. Stan majątku na końcu października 1866 r. 2,420,000 tal., Stan zabezpieczeń na końcu października 1866 r. 9622 osób zabezp. 10,784,100 tal.

Dywidenda roku bieżącego: 32 pct. przez co zmniejszają się składki zabezpieczonych przy wstąpieniu: na 1 tal. 23 sgr. — fen. przy wieku 30letn. na sumę zabezp. 100 tal. " 2 " " " 6 " " " 35leta. " 2 " " " 9 " " " 40leta.

Przyjęcie nie poogają za sobą kosztów. Do pośredniczenia w nich, jako też do udzielania blizszych wiadomości poleca się **agent jeneralny S. A. Krueger.**

W miastach, gdzie Towarzystwo nie jest jeszcze reprezentowane, ustanawiają się **ajenci** pod korzystnymi warunkami. Zgłoszenia się należy przesyłać do wyżej rzeczo-anego **ajenta jeneralnego.** [234].

Dnia 30 stycznia 1867 ciągnięcie 3 klasy **wielkiej frankfurtskiej loteryi pieniężnej do-zwolonej przez rząd król. pruski**, z wygraniem ogólnem **1.200.000, 100.000, 40.000, 25.000, 20.000, 15.000, 12.000** itd. 1/4 losy do nadchodzą-cych 4 klas kosztują tal. 54, — 1/2 tal. 27, — 1/4 tal. 13 1/2, — 1/8 tal. 6 22 1/2, sgr. Natomiaszt kosztują 1/4 losy tylko do nadchodzącej 3 klasy tal. 27, — 1/2 tal. 13 1/2, — 1/4 tal. 6 22 1/2, sgr. — 1/8 tal. 3 12 sgr. Ponięważ żądania powyższych losów będą prawdopodobnie przed rozpoczęciem głównego i ostatniego ciągnięcia 6 klasy bardzo znaczne, a w skutek tego w każdym razie więcej się niż cała wpłata placić będzie musiała, przeto zwracam w interesie udział biorących na to uwagę, iż rzeczą jest stosowniejszą abonować już teraz na wszystkie klasy, gdyż w ten sposób obok cen tanszych można mieć jeszcze szansę wygranej w 4 klasach po-przednich. Łaskawe zamówienia wykonują się akuratnie za przestani m pieniędzy lub za zaliczką pocztową a wykaz przesyła punktualnie **Saul M. W. Feuerstein** w Frankfurcie n. M. [371]

Przeniesienie handlu. Lokal mój handlowy przeniosłem z hotelu Mylisa do domu mego przy **Wil-helmowskiej ulicy No. 24.** Ponięważ syn mój Antoni Wunsch lokal pierwszy nabył dla siebie, przeto pro-szę szanowną, mnie życzącą klientelę moją, aby zaufanie, którym mnie zaszczycała, zachowała mi także i w nowym lokalu a oraz zwracała uwagę na firmę moją.
Owdow. Maryi Wunsch, firma: **B. P. Wunsch.**

Eleganckie rękawiczki balowe o 1 do 6 guziczkach poleca **C. Hardsfeld,** Nowa ulica. [366]

Tyczy się ognisk kuchennych i dymu. Tym, co mają złe ogniska, jak nie mniej i tym, którym dym w jakikolwiekład sposob i guzikowiekładz dolega, daję bezpłatnie przepisy do zupełnego tych niedogodności usunięcia. Poznań, Myliska ulica 17, na II piętrze. [343] **Schwab.**

Fabryka pozlacania **M. Nowickiego i Grynastla,** ul. Jezuicka, w dawn. gimnazjum Maryi Magdaleny, poleca swój dobrze zaopatrzony skład w otłarzynki do noszenia podczas procesyi, obrazy do chorągwi, baldachimy, zastony, świeczniki, krzyże, figury na łozie meki i cementarze. Także oprawa obrazy w ramy barokowe, brukselskie i listyzy ko-łońskie, odnawia stare i stawia nowe otłarze; wszystko po cenie rzetelnej. [369]

6 Thl. Elegantes Sorties de Bal a 6 Thl. **Jnequettes, Grecques, Jouaves, et Chinoise, Bi-jouterie Mauresques, Eventail de Bal, etc.** [354]. **Ibrahim et Sliten, Nowa ulica 7.**

Suknie balowe i w towarzystwo, Beduiny, Talmy, Chustki i beduiny koronkowe, Rotondy, poleca w największym wyborze [229].

Poznań, Rynek Nr. 63. Robert Schmidt, (dawniej Antoni Schmidt). Suknie balowe w najnowszym rodzaju ozdobione są zawsze gotowe na składzie.

Prawdziwe z Nowej Granady i Brazylii importowane cygara od 18-20 tal. za tysiąc. **Kiasty do wyboru, zawierające 1/2 i 1/4 tysiąca 2 tal. wyżej od ceny za tysiąc** się placącej za przestaniem pieniędzy lub zaliczką pocztową.

Przy zamówieniach mogą szanowni odbiorcy być pewni **najrzetelniej-szego wykonania; w razie, jeżeliby się towar nie podobał, odbiora go się franco lub też zamienia na inny.** Sprzedający z drugiej ręki przy odbiorze większych partyi dostają rabat odpowiedni. **Importowane cygara hawańskie — Prawdziwe czyste** [6229]. **Cuba cygara.** **Lipsk. F. R. Sachse, importer.**

MATICO - INJECTION **VON GRIMAULT & Co APOTHEKER IN PARIS**

Złisici rośliny Matico wy rabia. Tenże dom wyrabia dalej przeciw tej chorobie kapsułki galaretowe pod nazwą Capsules végétales au Matico, które obok balsamu z Cupaiwy zawierają skuteczne części składowe rośliny Matico. Przez połączenie obydwóch substancji powiększa się nie-tylko siła lecząca balsamu, lecz zapobiega się także nieprzyjemnemu odbijaniu się i mdło-sciom, które za sobą pociągają użycie balsamu Cupaiwy. [6186]. Skład w Poznaniu w aptece **Eisnera.**

Prawdziwe tureckie cygarety z kręco-nego tytoniu, z munsztukiem i bez munsztuku, jako też rozmaite tureckie tytonie po nadzwyczaj taniach cenach poleca **E. Güttler**, Wroclawska ulica No. 20. [287]

Król. saskie konc. **Towarzystwo zabezpieczenia życia w Lipsku,** założone w 1830 r. a oparte na wzajemności i jawności, dozoro-wane ze strony rządu król. przez król. komisarza i wydział towarzystwa.

Niniejszem obwieszczamy publicznie, iż pp. radzca obrachunkowy posazstwowby **Gustaw Ehrhart i Rud. Marquardt** w Poznaniu, złożyli agenturę na-szego Towarzystwa na Poznań i okolice i ze dzisiaj oddaliłsi p. **S. A. Krueger w Poznaniu** 6w. **Marcin 56 a,** agenturę generalną naszego Towarzystwa na **Poznań i W. Ks. Poznańskie.** Lipsk, dnia 9 stycznia 1867.

Dyrekcya. Powyższe, przez 35letnią swą czynność z najlepszej strony znane Towarzystwo przyjmuje pod korzystnym, przystąpieniem w każdy sposób ułatwiającemi warunkami za-bezpieczenia sum od 100 do 10,000 tal., płatne w razie śmierci lub po dojściu do wieku napród oznaczonego. Stan majątku na końcu października 1866 r. 2,420,000 tal., Stan zabezpieczeń na końcu października 1866 r. 9622 osób zabezp. 10,784,100 tal.

Dywidenda roku bieżącego: 32 pct. przez co zmniejszają się składki zabezpieczonych przy wstąpieniu: na 1 tal. 23 sgr. — fen. przy wieku 30letn. na sumę zabezp. 100 tal. " 2 " " " 6 " " " 35leta. " 2 " " " 9 " " " 40leta.

Przyjęcie nie poogają za sobą kosztów. Do pośredniczenia w nich, jako też do udzielania blizszych wiadomości poleca się **agent jeneralny S. A. Krueger.**

W miastach, gdzie Towarzystwo nie jest jeszcze reprezentowane, ustanawiają się **ajenci** pod korzystnymi warunkami. Zgłoszenia się należy przesyłać do wyżej rzeczo-anego **ajenta jeneralnego.** [234].

Dnia 30 stycznia 1867 ciągnięcie 3 klasy **wielkiej frankfurtskiej loteryi pieniężnej do-zwolonej przez rząd król. pruski**, z wygraniem ogólnem **1.200.000, 100.000, 40.000, 25.000, 20.000, 15.000, 12.000** itd. 1/4 losy do nadchodzą-cych 4 klas kosztują tal. 54, — 1/2 tal. 27, — 1/4 tal. 13 1/2, — 1/8 tal. 6 22 1/2, sgr. Natomiaszt kosztują 1/4 losy tylko do nadchodzącej 3 klasy tal. 27, — 1/2 tal. 13 1/2, — 1/4 tal. 6 22 1/2, sgr. — 1/8 tal. 3 12 sgr. Ponięważ żądania powyższych losów będą prawdopodobnie przed rozpoczęciem głównego i ostatniego ciągnięcia 6 klasy bardzo znaczne, a w skutek tego w każdym razie więcej się niż cała wpłata placić będzie musiała, przeto zwracam w interesie udział biorących na to uwagę, iż rzeczą jest stosowniejszą abonować już teraz na wszystkie klasy, gdyż w ten sposób obok cen tanszych można mieć jeszcze szansę wygranej w 4 klasach po-przednich. Łaskawe zamówienia wykonują się akuratnie za przestani m pieniędzy lub za zaliczką pocztową a wykaz przesyła punktualnie **Saul M. W. Feuerstein** w Frankfurcie n. M. [371]

Przeniesienie handlu. Lokal mój handlowy przeniosłem z hotelu Mylisa do domu mego przy **Wil-helmowskiej ulicy No. 24.** Ponięważ syn mój Antoni Wunsch lokal pierwszy nabył dla siebie, przeto pro-szę szanowną, mnie życzącą klientelę moją, aby zaufanie, którym mnie zaszczycała, zachowała mi także i w nowym lokalu a oraz zwracała uwagę na firmę moją.
Owdow. Maryi Wunsch, firma: **B. P. Wunsch.**

Eleganckie rękawiczki balowe o 1 do 6 guziczkach poleca **C. Hardsfeld,** Nowa ulica. [366]

Tyczy się ognisk kuchennych i dymu. Tym, co mają złe ogniska, jak nie mniej i tym, którym dym w jakikolwiekład sposob i guzikowiekładz dolega, daję bezpłatnie przepisy do zupełnego tych niedogodności usunięcia. Poznań, Myliska ulica 17, na II piętrze. [343] **Schwab.**

Fabryka pozlacania **M. Nowickiego i Grynastla,** ul. Jezuicka, w dawn. gimnazjum Maryi Magdaleny, poleca swój dobrze zaopatrzony skład w otłarzynki do noszenia podczas procesyi, obrazy do chorągwi, baldachimy, zastony, świeczniki, krzyże, figury na łozie meki i cementarze. Także oprawa obrazy w ramy barokowe, brukselskie i listyzy ko-łońskie, odnawia stare i stawia nowe otłarze; wszystko po cenie rzetelnej. [369]

6 Thl. Elegantes Sorties de Bal a 6 Thl. **Jnequettes, Grecques, Jouaves, et Chinoise, Bi-jouterie Mauresques, Eventail de Bal, etc.** [354]. **Ibrahim et Sliten, Nowa ulica 7.**

Suknie balowe i w towarzystwo, Beduiny, Talmy, Chustki i beduiny koronkowe, Rotondy, poleca w największym wyborze [229].

Poznań, Rynek Nr. 63. Robert Schmidt, (dawniej Antoni Schmidt). Suknie balowe w najnowszym rodzaju ozdobione są zawsze gotowe na składzie.

Prawdziwe z Nowej Granady i Brazylii importowane cygara od 18-20 tal. za tysiąc. **Kiasty do wyboru, zawierające 1/2 i 1/4 tysiąca 2 tal. wyżej od ceny za tysiąc** się placącej za przestaniem pieniędzy lub zaliczką pocztową.

Przy zamówieniach mogą szanowni odbiorcy być pewni **najrzetelniej-szego wykonania; w razie, jeżeliby się towar**